

1003/52.

DO

Jaśnie Wielmożnego Pana
Naczelnika Państwa R-tej Polskiej.

Po pewnych wydarzeniach na Ukrainie, o których wiadomo JW. Panu Naczelnikowi z mego memoriału i moich informacyi, ja wraz z posłem do Ukraińskiego Kongresu J. Maciukiem i komendantem m. Równa płk. Hemplem przedarłem się przez linię bojową, aby przy pomocy Rządu Polskiego otrzymać środki dla walki z bolszewikami w mojej Ojczyźnie.

Kategorycznie stwierdzam, że przeszedłem przez linię bojową nie dla tego aby ukryć się przed swymi wrogami, lecz tylko dlatego aby wprowadzić w czyn niedokończoną sprawę - walki z bolszewikami, przy takich warunkach, któreby umożliwiły ową walkę.

Po dłuższej włączędz~~ce~~ po różnych Dowództwach linii frontowej nareszcie byłem odstawiony wraz z moimi współdziałaczami do Sztabu Generała Hallera; tam, po mojej konferencji z Generałem Hallerem było mi zaproponowane podać oficjalny memoriał do Rządu Polskiego o moich żądaniach i propozycjach, w następstwie czego byłem zawezwany do Warszawy na konferencję z JW. Panem Naczelnikiem i Prezydentem Ministrów Panem Paderewskim.

Po konferencji wyjeżdżając do Kielc, miałem honor być zawiadomionym osobiście przez JW. Pana Naczelnika, iż otrzymam odpowiedź odnośnie naszej konferencji i moich propozycji w przeciągu jakiegoś tygodnia.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

9 6

Później ja napisałem jeszcze dwa uzupełniające memorały, ale dotychczas żadnej odpowiedzi jak pozytywnej, tak i negatywnej nie otrzymałem, z wyjątkiem zawiadomienia mnie przez Władze miejscowe, że my jesteśmy internowani.

Przyjmując pod uwagę wyżej opisane i to, że faktyczne ogłoszenie wojny Ukrainy Nadnieprzańskiej nie miało miejsca i to, że wypadki zderzeń na Wołyniu nosiły nieco inny charakter niż utarczki na pograniczu, w jakichby to nie było warunkach, i takim sposobem nie wykluczona była obecność na Ukrainie Społeczno-Politycznych kół, a nawet przedstawicieli Władzy, którzy te pograniczne ekscesy uważali jako nadzwyczajne, przejściowe zjawisko w całym znaczeniu tego słowa; do tych osób należałem i ja, przyjmując pod uwagę korzyści swego narodu i pewnych zasad wygłaszanych przezemnie w swoich memorałach, i że ja, jedynie przyjmując pod uwagę opisane w tych memorałach, zwróciłem się do Polskiego Rządu a nie gdzieindziej z wiadomymi JW. Panu Naczelnikowi propozycjami.

Przyjmując pod uwagę wszystko opisane, zakładam kategoryczny protest przeciwko izolowaniu mnie i moich współdziałaczy i przeciwko związaniu nam rąk w walce z bolszewicką anarchją, przez internowanie nas.

Rząd Polski nie miał prawa postąpić tak z dwóch przyczyn:

1/ ze strony moralnej, bo paraliżując najmniejsze przejawienia czynników anti-bolszewickich, tym sposobem przyczyniasię do szerzenia i rozrostu bolszewizmu.

2/ Na zasadzie opisanego jak w tym, tak i w poprzednich memorałach, stosunku Polski z Ukrainą, naszego stanowiska, propozycji i charakteru oficjalnych pertraktacji w sprawie tych propozycji Polskiego Rządu z nami. Jedynie co mogłoby w słabej mierze nasuwać myśl o naszym internowaniu, to to, że u nas nie było formalnych dokumentów, upoważniających mnie i moich współdziałaczy do pertraktacji

cyi z Polskim Rządem, ale ta przyczyna była usunięta z chwili, kiedy Rząd Polski w osobie JW. Pana Naczelnika Państwa, Prezydenta Ministrów Pana Paderewskiego i członków Komisji Sejmowej, przyjmując pod uwagę nasze stanowisko na Ukrainie i nie bacząc na to, że tego upoważnienia nie mieliśmy, - znalazł, że prowadzenia pertraktacji z nami w kwestjach wielkopństwowej i politycznej wagi, nie będą poniżającymi dla R-tej Polskiej i zachowując w sobie wszystkie elementa międzynarodowej dyplomatycznej etyki, - na zasadzie tego prowadził powyższe pertraktacje.

Gdyby wreszcie dla przyjęcia ^{naszych} ~~moich~~ propozycji chodziło o formalne dokumenta od pewnych politycznych grup, mających pierwszorzędne znaczenie w politycznym życiu ukraińskiego narodu, to i to bezsprzecznie można było załatwić w sensie przedłożonych przezemnie propozycji, gdyby Rząd Polski dał możliwość chociażby jednemu z nas, według mego zdania posłowi Maciukowi, do internowania którego jest jeszcze mniej przyczyn, znieść się z odpowiednimi centralnymi komitetami patrii, które przytrzymują się zasad politycznych przedłożonych w moich memoriałach.

Przedkładając wszystko wyżej wymienione, proszę JW. Pana Naczelnika Państwa o danie mnie decydującej odpowiedzi, a w razie uchylenia moich propozycji, o zwolnienie nas z internowania i danie nam możliwości wyjazdu po za granicę R-tej Polskiej.

Z wielkim smutkiem muszę zaznaczyć, że Rząd Polski zbyt lekceważąco odniósł się do moich propozycji. Jestem przekonany, że przed upływem miesiąca, gdy już będzie zapóźno Rząd Polski zrozumie swoją fatalną pomyłkę.

Kielce dn. 18. VI. 1919r.

Stefan

Czytelny

Stefan Lewicki

До Яновельмоушого
Пана Начальника Канцелярії
Польської Республіки.

Після певних подій на Україні, про які Вам відомо з мого меморанду
та власної моєї інформації, я ухвалив послати до Українського Конгресу
Г. Мрачокки, та командантом м. Рівня полковником Темішем, передрав
через зброю лінію, щоб при допомозі польського Уряду вийти най
Ісаєви для боротьби з більшовиками на своїй батьківщині. Стверджую
категорично, що переходи зброю ліній не для того аби слобатиме от своїх
ворогів, а митень для того, щоб впровадити в дії тім, неохочиме багато для
боротьби з більшовиками при обставинах, які уможливили це. Після довго
митарств у місцевій військовій владі фронтової смуги, в нарешті ухвалив
моїм співучасником перепроваджений був в штаб Генерала Гамера;
де, після конференції з ним, запропоновано було мні подати армії з великим мемор
до Польського Уряду про мої згадані і пропозиції, внаслідок чого був
викликаний до Варшави на конференцію з Вами, та Паном Президентом м.
Надеревським. Підготував після конференції до Польщі, я мав честь урвати від Яна
Яновельмоушого Пана Начальника, що я одержав відповідь по суті нашої
конференції і мою пропозицію на противі якого не інтенду.

Після того я йще написав дві доповіді до Гамера, але до цього часу
згадані відповіді на позитивної, чи негативної не одержав, митень місцева вій
ськова влада об'явила мені, що ми всі інтерновані.

Принципалом на увагу вивчене і те що фактично об'явлення війни
між Польським Урядом і Україною а Польською не було і що військові події на
Польську були не що инше як пограблені ексцеси, в яких би то розмірах
там не було, і що таким чином не виключалась можливість присутності на
Україні громадсько-політичних сил і навіть урядових осіб, які на ці ексцеси
пограблені дивилися і уважали їх як надзвичайно тимчасове з'явлення в виступі

розумінню цього слова; до таких осіб я намагаюся, виходячи з інтересів свого народу і певних принципів, які я викладав в своїй статті і що я, іменем маючи на увазі Латвійські дані, звернувся до Польського Правительства, а не куди інше і тими пропозиціями, які ^{які} вам відомі. - Отже на підставі цього по перше: категорично протестую проти заміщення мого і моїх співучасників, проти зв'язання наших рук в боротьбі з більшовицькою агресією через інтервювання наше. Польський Уряд не мав права цього зробити і дотримуватися: і моральної, бо паролізує на йменний прояв, чи кимсь антибільшовицьким, і причиняє таку пошрещенню і закріпленню більшовицьку; по друге: на підставі наведеного в цій статті і попередніх статей, та стосунку Польщі і Надніпрянської України, нашого становища і пропозицій, та характеру адміністративних ролей в справі цих пропозицій Польського Правительства і нами.

Одне що можна в невеличкій мірі допустити друку про наше інтервювання, то те, що у нас ні було формальних документів, зважаючи мене і моїх співучасників на перетрактаті і Польським Правительством, але це це одразу усунулося і моменту коли Польське Правительство в особі Мещей Яковльовича Паня Яковльовичу і Пана Преті-ценна міністрів Мадеревського, та членів парламентської комісії, приймали на увагу наше становище на Україні, поміж того що не було тих згоджень, найменше що перетрактаті і мали високодержавною і політичною значення не скільки не сміють проти ідентифікації "Рубліки Польської", та заохочувати в собі всі елементи міжнародної і дипломатичної етики і на підставі цього великі перетрактаті. Крім того в рефераті, для прийняття наших пропозицій, ходило оформальні документи від певних політичних груп, маючи першорядне значення в життєво політичному українського народу, то і це безперечно можна було б домогтися в душі викладачів щодо пропозицій, як би Польське Правительство домоглось бажаної угоди з одним з нас, на мою думку пошуку, до Латвії якою є йще медіум підстав, в Латвії і відповідними центральними комітетами партії, що стоять на позиції, викладачів в меморіалі і статті.

Представляючись вищенаведеним, прошу Яковльовича Пана Яковльовича дати мені рішучу відповідь, а в разі не прийняття моїх пропозицій звільнити нас від інтервювання і дати можливість виїхати з мещей Польської Рубліки.

З великим шансом пишу Сатматти, що Польське Правителство
так легко вважить мою пропозицію. А переконаний, що через місяць
якийсь вде буде мірною і тоді тільки вони зроблять свою велику
рашавську.

Станіслав Ожарський

м. Кельци.

16 Червня, 1919 р.

MACZELNE DOWODZTWO WOJSK POLSKICH

ADJUTANTURA CENTRALNA

WARSZAWA

L. Dz. 10032 dnia 20 / VI 1919 r.

załącz. Wydział.